

עולים לתרומה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שבת קודש פרשת ויקרא
ו' ניסן תשפ"ה - שנה ל' גליון א'תסג

הדלקת מנורה	21:38	21:14	20:02
לונדון	20:53	20:33	19:24
וויסקוליה	20:51	20:30	19:17
מאנשטער	21:05	20:47	19:35
וויניץ	20:44	20:19	19:15
אמסטרדם	21:34	21:15	20:02
עיריך	21:14	20:49	19:42
פאריז	21:40	21:17	20:08
בעלזא	21:15	20:54	19:43

בסיוע קרן יקר למרדכי לעיני הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז וזוג' מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם צבי רומעלט זצ"ל

פלאות עדותיך

"כהנים אוכלים ובעלים ומתכפרים" - כי נפשו יוצאת ממנו ונכנסת בקרבן ומקבל נשמה חדשה/ מעשה רב - נידוי משמים בגלל שהדליק פים-טאבק (סיגר) מנר של קלב!

אשה ירח ניחוח לה' (ט, ט). הרמב"ן מסיק בטעם הקרבנות, "כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צויה ה' כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו - כנגד המעשה, ויתודה בפיו - כנגד הדיבור, וישורף באש הקרב והכליות - שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים - כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח - כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישורף גופו ולולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכיפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו" וכו'.

ומצינו בזה ביאור מופלא בספר 'נחלת בנימין' להגאון רבי יצחק בנימין וואלף זצ"ל (אמשטרדם ת"מ, מצוה קג, דף לה), וז"ל: "נראה לפרש 'כהנים אוכלין ובעלים ומתכפרין' (פסחים טז), בעלים ממש מתכפרין, מטעם שבשעת הקרבת הקרבנות - נפש החוטאת שלהם יוצא מהם מאז ונכנס בקרבן, ולו ניתן נשמה אחרת מלמעלה, כמו שמצינו ביצחק, שפריחה נשמתו ונכנסה באיל (עשרה מאמרות) למימי מפאנו זצ"ל, מאמר חיקוק דין ח"ב פ"ח, ומה שאירע לאבות הוא סימן לבנים (תחומא לך סי ט), ולכך והתודה את עונו עליו, דתשובה עם המיתה מכפרת (יומא פו), ולו יתברך נתלכו עלילות איוה חטא צריך חטאת - להיות הכהנים אוכלין, דלא סגי ליה בגלגול 'חי' לחדו כי אם גם מ'חי' למדבר" - להזכיר על ידי הכהן; ואיוה חטא צריך עולה, דסגי ליה בגלגול 'חי' לבד, דעולה כולה כליל ואין הכהנים אוכלין מהן כולם" וכו'.

כל חלב וכל דם לא תאכלו (ג, יז). כתב הגר"מ חאגיז זצ"ל בספרו 'לקט הקמח' (א"ח ריש הל' ת"ב, סוף דף טא) כתוב: "הנהגתי בעצמי להיזהר מלהדליק הפי"א של טבאק'ו מנר של קלב, מפני שראיתי להגאון הרב ר' דוד גרשון זלה"ה (מחמי"ה ורבי מצרים) שהיה נוהג, מחמת כי ראה בחלומו שהיו מנדין אותו, ושאל על מה ועל מה, וענו אותו: כי אכל חלב. והוא חזר לומר שזידיעו לו כיצד אכל חלב, ואמרו, שלפי שהיה מדליק העשב הזה משלהבת הנר של חלב היה נחשב לו כאילו אכל חלב, ומחמת חלום זה קיבל עליו שלא לעשות עוד כדבר הזה".

וכתב על כך החיד"א זצ"ל ב'ישם הגדולים' (מערכת גדולים ה, יא): "ובעל נפש תסמר שערות בשרו, כי בדבר שהורב הנזכר נראה לו על פי הדין היתר גמור - היו מנדין אותו כאוכל חלב, ובדאי שהטעם הוא כמו שאמרו (ב"מ לג): 'שגגת תלמוד עולה דדון', ואמרו (הגיגה ה) שגגות נעשות להם כדונות, ולכן התלמידי חכמים צריכים לזהר ביותר ולפרוש מספק איסור, שהמון העם לומדים מהם ומקילים יותר, ולא סגי בגופן שלהם, אלא אם ההמון רואים את הבן ואת הבת של התלמיד-חכם עושה כמו שעושיהם ההמון, מתחזקים יותר ולהקל האיסורים ואשם בראשיהם" וכו'.

1. ע"ע בספר 'החינוך' (מצוה צה). הרמב"ן כידוע חולק בה על הרמב"ם (מו"ג ג, טו), ואין כאן המקום להאריך בה.
2. ע"י בשו"ת 'עמק בנימין' (אמשטרדם תק"ג, סי יג) שהאריך להתיי, אבל בספר 'בני חיי' (יו"ד סי קמב) העלה שמדינא אסור. החיד"א בספרו 'דבש לפי' (מערכת נ"ב) דן אם אפשר לסמוך על גילויים מן השמים להלכה, ובתרי"ד כתב: "וכן נראה בדין אחד שלא נתבאר בראשונים, וחכמי הדור נחלקו, כגון להדליק הפי"א מנר של חלב, או לשנות הפי"א ביום, והרב הגדול מהר"י דוד גרשון וכו', והגם דעל פי הדין נראה כמכשירין, הרוצה להחמיר מצד החלומות המכריעים תבוא עליו ברכה". וב'פרי חושב' (יו"ד סי קז, כג) חילק באופן ההבערה, וז"ל: "יש להזהר לאנו ששותים הטוסיים, דהיינו פי"א של טבאק, שלא יביעירוה מנרות של חלב, לפי ששואב החלומות של חלב שעל פי הנר, ומסתברא דהיינו דוקא כשמקרב הדואר"ה, דהיינו הפי"א אצל הפתילה הדולקת ומבעירה משם, אבל להבעיר מראש השלהבת שהיא רחוקה מהפתילה, דהתם מקל קלי איסורא וליכא ממשא, שפיר דמי, ובעל נפש יחוש גם לזה".

מעשה רב

כל המירא וכל נדרי - - -

הדרך היתה ארוכה, מטמלמת את הגוף ומעלפת את הנפש. זה ימים רבים מאז יצא החסיד מביתו שבמחוז וואהלין, כשפניו מועדות לעשות את הפסח בצלו הטוהר של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, היושב בסאדיגורא שבהבל בוקובינה. עד שסוף סוף זכה לעמוד על מפתן חצר הקודש, כלול אור לארבעה עשר.

בעבר, כשבת הצדיק על כסא מלכותו אשר ברוזין שבוואהלין, היתה לו לחסיד דרך קצרה כבואו לחסות בצל הקודש. ואולם, מאז שנאלץ הרבי לעזוב את ארצו, כברו מפני השלמונות שגורו עליו גזירת שבי, הפכה הדרך אל הצדיק לארוכה ומייגע. אך לחסיד הספוג באמונת צדיקים, דווקא היתה לה לדרך שכזאת חיבה יתירה. מכאן ואילך, משמעות נוספת יש לה לנסיעה אל הרבי, משמעותה של הדרך, שהופכת את כל היעירות והעצים, הגבעות וההרים, לחמיכה אחת של נוספים וכלות הנפש לחצרות ה'. בדרך כלל היה נוהג לעשות את הדרך הזאת אחת בשנה, לקראת מועדי תשרי, אך הפעם נשאוהו געגועיו לנסיעה פעם שנית, להרגל חג הפסח. אך למרות שנשמתו התענגה מן הדרך, הרי שעל גופו נפלה עייפות איומה. ובגין שעדיין לא סודרה עבורו האכסניה, פנה לקלוז' הקודש, הלא הוא בית מדרשו של הרבי, כדי לשבת ולנוח קמעא, ותוך רגעים ספורים נפל שדוד על הפסל, ונרדם תרדמה עמוקה.

אותיות מהכימות

ובעלת אה העבודה סאלת חלקט סה (שמות יא, ט). פיוט, תקני נקרא 'אה'; על לךך 'בזאלת יבא לכהן אל חלקט' (ויקרא טו, ג), ויסן נקרא 'ס' ע"ד 'חלקט סה לנס' (יב, ט) ומכחם הכתוב סאלת עבודה שלניך לעבוד נחשלי - יעבוד בניסן חלקט עבודה עלמה. בואילא לעסאל (מקרא טל)

בדומה לכך כמוסר, כי פעם בשבת הגדול, סיפר אותו צדיק על אודות רב של עיירה אותה, שנהג להחליף את היוצרות, ובשבת שובה דרש בהלכות הגעלת כלים, ואילו בשבת הגדול עורר את העם לתשובה.

היינו כל הקהל לשמע הדברים, אך הרבי המשיך ברצינות: "אכן צודק אותו רב! שכן בימים הנוראים של הודש תשרי, אנו עושים תשובה מיראה, ואז אכן הזמן להגעיל את הכלים - המה רמ"ה האברים ויש"ה הגידים שיש לזכך אותם ולטהרם מכל סיג ופגם. ואילו בהג הפסח יש להתעורר בתשובה עמוקה יותר, שהיא תשובה מאהבה".

ואחר כך הפטיר בדרך צחות: "לכן בהודש תשרי משליכים אנו את המצאים למצולות ים, כמנהג 'תשליך', כי התשובה מיראה הופכת את הודונות לשגגות, ואת השגגות אין אנו הפצים להחזיק אצלנו, ואולם בערב חג הפסח, כשהתשובה היא מאהבה, חוזרים אנו אל הגהר לשאוב מים שלנו, כדי להשיב בחזרה את העיירות שהשלכנו, כי כעת הופכים הם לזכויות" - -

הרה"ג ר' משה רויטמאן שליט"א
עפ"י: 'עיריך קדישין'

הדרך היתה ארוכה, מטמלמת את הגוף ומעלפת את הנפש. זה ימים רבים מאז יצא החסיד מביתו שבמחוז וואהלין, כשפניו מועדות לעשות את הפסח בצלו הטוהר של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, היושב בסאדיגורא שבהבל בוקובינה. עד שסוף סוף זכה לעמוד על מפתן חצר הקודש, כלול אור לארבעה עשר.

בעבר, כשבת הצדיק על כסא מלכותו אשר ברוזין שבוואהלין, היתה לו לחסיד דרך קצרה כבואו לחסות בצל הקודש. ואולם, מאז שנאלץ הרבי לעזוב את ארצו, כברו מפני השלמונות שגורו עליו גזירת שבי, הפכה הדרך אל הצדיק לארוכה ומייגע. אך לחסיד הספוג באמונת צדיקים, דווקא היתה לה לדרך שכזאת חיבה יתירה. מכאן ואילך, משמעות נוספת יש לה לנסיעה אל הרבי, משמעותה של הדרך, שהופכת את כל היעירות והעצים, הגבעות וההרים, לחמיכה אחת של נוספים וכלות הנפש לחצרות ה'.

בדרך כלל היה נוהג לעשות את הדרך הזאת אחת בשנה, לקראת מועדי תשרי, אך הפעם נשאוהו געגועיו לנסיעה פעם שנית, להרגל חג הפסח. אך למרות שנשמתו התענגה מן הדרך, הרי שעל גופו נפלה עייפות איומה. ובגין שעדיין לא סודרה עבורו האכסניה, פנה לקלוז' הקודש, הלא הוא בית מדרשו של הרבי, כדי לשבת ולנוח קמעא, ותוך רגעים ספורים נפל שדוד על הפסל, ונרדם תרדמה עמוקה.

אותה שעה שעת בדיקת חמץ היתה קדוש ישראל מרוזין אחז בידו את הנר, שהיה כה קטן לעומת האבוקה שעל פניו המאירות, ובעזרת המשמשים התהלך כמעון קדשו לבדוק את החמץ בכל חדר ובכל פינה.

אחרון אחרון הביב היה הקלוז', שבשעריו נכנס הרבי לקראת סיום עבודת הבדיקה, ובתוכו נעמד לאמירת הנוסח "כל המירא" בלחם אש קודש.

לשמע קולו הנאדר של הצדיק התעורר האורה מתרדמתו, וזעק מנהמת לבו כשיכור מבולבל: "אבו! כבר ליל יום הקדוש, הרבי כבר אומר 'כל נדרי, ואני מתגרה לי בשניה! אף איחרתי את הסעודה המופקדת!..."

כל הנוכחים פרצו בצחוק. אך לא הצדיק.

לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת חנה ב"ר חיים יעקב ע"ה

נלב"ע ביום י"א ניסן תשכ"ח

תהא נשמתה צרורה בצרור החיים

הונצחה על ידי בנה

ידידנו הנדיב הנכבד רודף צדקה וחסד

הר"ר אבי שנוור שיח"ו - סביון

לעילוי נשמת

הגאון החסיד רבי יונה בן הרה"ח

רבי יום טוב ליפא הלוי זצ"ל

ר"מ ביישיבת 'קול יעקב' סטריקוב

נלב"ע ביום ט' אדר תשפ"ה

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

הונצח על ידי בנו ידידנו

הרה"ג ר' חיים צבי שיינבך שליט"א - ב"ב

אמרות טהורות

קרבן האדם ירצה רק אם יתבונן שמה שעשו לבהמה היה ראוי להיעשות לו
אדם כי יקריב מכם קרבן לח' מן הבהמה וגו' (א, ב). "להבין תיבת 'מכם' קרוב לפשוטו, הדנה אם הוא אדם, מהראוי להקריב את עצמו לפני השי"ת, והיה כחוסר הכבוד שצוה להקריב בהמה, וסומך ידו עליה בכל כוחו להראות שהיה מהראוי למסור כל כוחות נפשו אליו יתברך, ועל ידי זה שב ומתחרט בתשובה שלימה לפניו יתברך. ואם כן הוא מקריב נפשו גם כן בכח לפניו יתברך, כי 'זבחי אלקים רוח נשברת' (תהלים נא, יט). מה שאין כן כשאינו זוכה את יצרו בהקרבת הקרבן ואינו שב ומתחרט – מה בצע בהקרבת הבהמה, על זה נאמר (שם נ, יב): 'אם ארבע לא אומר לך ונח האוכל בשר אבירים' כו' (עיי' מנחת כ"ה). **כי עיקר ציווי הקרבן הוא רק שיתבונן שכל זה היה מהראוי לעשות לגופו ונפשו עבור הטאה.** וזהו שנאמר: 'אדם כי יקריב מכם' – מועצמיכם – 'קרבן לח', אוי' מן הבהמה' כו', ובאם לאו ח"ו לא ירצה קרבן הבהמה בלבד".
אגרא דיכלה

"והיו שותה בצמא" – תמיד בכל עת

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח (ב, יג). שנינו (אבות ד, ד): "והיו שותה בצמא את דבריהם". ולכאורה אין המשל דומה לנמשל, כי 'היו שותה' משמע לשון הרה בתמידות, והשותה בצמא אחר ששתה, כלה הצמאון ולא יוכל עוד לשתות. אלא ידוע, השותה מים מלוחים, ככל ששותה יותר – כן הוא צמא יותר. וזהו שאמרו: "והיו שותה בצמא את דבריהם", היינו כמו השותה דבר שגורם להתגברות הצמאון, כמו מים מלוחים, כן יהיה עסק התורה. וזהו הרמז: "**וכל קרבן מנחתך**", היינו עסק התורה, שהוא כמקום קרבן (מנחת ק"ה). "**במלח תמלח**", שתהיה תמיד שותה בצמא את דבריהם, כבחינת (תהלים סג, ב) "צמאה לך נפשי".

אין הכתוב משמיענו שנשלח הטא הכהן המשיח לפי שלא בא לידי הטא מצד עצמו

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על הטאתו אשר פר בן בקר תמים לח' להטאת (ד, א). ומקשה הרמב"ן, מפני מה לא כתיב בפרשה זו 'ונשלח לו', כמו שכתוב בשאר הפרשיות.

וי"ל על פי מה שפרשו בספרים חק' (עיי' 'תולדות יעקב יוסף' פר' נשא אות יו; 'נעים אלימך' פר' ויהי ד"ה א"י ויהי יעקב חב' (עוד) את הכתוב 'לאשמת העם', כי הצדיק שיוכר קודש את כל החושים והכחות שלו, עד שכל מעשיו הם בלתי ה' לבדו, מהראוי הוא שלא יבוא עוד לידי הטא לעולם, אלא הקב"ה מסבב לפעמים שכל זאת יבוא לידי איזה מעשה הנחשב לא לטא לפי גודל מעלתו, כי על ידי שהצדיק ישוב בתשובה על כך, וכניס הרהור תשובה גם בלבות בני ישראל שאין בכוחם לבוא לידי תשובה מועצמם, ועילה אותם משפלות מצבם. וזהו: "**אם הכהן המשיח יחטא**", פירושו, כאשר הכהן המשיח יחטא, סיבה היא: "**לאשמת העם**", כלומר, כדי לתקן את אשמת בני דורו, כי על ידי שהוא ישוב בתשובה, יכניס התעוררות תשובה גם בהם, וישובו על הטאם ויתעלו משפלותם. עכתה"ק.

ובזה יתבאר מה שלא כתוב בפרשת הכהן המשיח: "ונשלח לו", שכן הצדיק מצד עצמו לא היה ראוי לטא זה, ולא הטא כלל בזה, כיון שגם השמים הביאו אותו לידי כך לתועלת בני דורו, כאמור, ולכן אין הכתוב צריך להשמיענו שהטא נשלח לו.
כ"ק מרן מהר"ד מבטלוא ז"ע

אמירה נעימה

אדם כי יקריב מכם קרבן (א, ב). וברש"י: "אדם, למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שחלל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל".

לכאורה, "לשון 'מן הגזל' צריך פירושו, כי היה לו לכתוב 'לא הקריב דבר גזול'. ונראה שדעת רש"י הוא, לפי שאין דרך העולם שילך ויגזול בהמה ויקריב אותה לגבוה, כי אמו בשופמני עסקינו, ומי פתי יסור לעשות עבירה כדי שיעשה בה מצוה כשאין לו הנאה מן העבירה. אמנם זהו **בנמצא שיגזול האדם ממון הרבה או יעשה עול בתרבה ממון, וילך ויקריב מן אותו ממונו הגזול לצדיק או לקרבן במזימות זו אשר חשב, שבוזיה יהיה לו כופר על המותר שבכבודו**, וזהו לשון 'מן הגזל' – ולא כולו, כדרך שדרשו 'מן הבהמה' (תמורה כה) ולא כולו".

והקריבו בני אהרן הכהנים וגו' (א, ה). בכל הפרשה כתיב "בני אהרן הכהנים" מלבד כביעור עצים דכתיב ביה (א, ה): "ונתנו בני אהרן הכהן אש" וגו'. והוא צריך ביאור.

"ולא דמסתפינא הייתי אומר דבר חדש, וה' יסלה אם הוא שלא כהוגן חז"י, הדנה רבותינו ז"ל פליגי (ובחס קא) אין נחמין פנחס עד שלא הרג לזמרי או לא. וקשה בעיני שיהיה פנחס משמש כלוי משך כל הארבעים שנה. לכן נראה, דנהי שלא היה כהן גמור לגבי הנהגת הדם והקפדת האימורים וכדומה, אבל הצנת האליתא האליתא האש היה על עושה ועובד ("הצנת אליתא – הצנת קסימים זקים, אם הוצרך להצית על המוכח באחת מן המערכות וכו'. רש"י יומא כד: ועיי' בתום ישנים דיה הצנת אליתא וכו', דעיי' פ"ז או ר"ה ע"ה).
ואם כן אתי שפיר, כי בכל העבודות כתוב: "בני אהרן הכהנים", הדיינו, בני אהרן שהם עצמם כהנים, לאפוקי בני אהרן שאינם כהנים, כגון פנחס ובניו, שהרי לא נתבהן עדיין, אבל כביעור העצים כתיב "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" – דמוסב על אהרן שהוא כהן, ובניו אפילו פנחס, יבערו אש על המזבח.

תורת משה להחם סופר זצ"ל (ועיי' בחת"ם עדי' כאן ע"ג): ד"ה והקריבו)

דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה (ה, ב). יש לדקדק במה שאמר 'ועשה אחת מהנה' שהוא אך למותר, שהרי כבר אמר: "מכל מצות ה'" – שישגג באחת מכל מצות ה'.

וי"ל, הדנה לכאורה לא היה החוטא בשוגג צריך להביא כפרה כלל, הדלא עשה בלא דעת. אמנם באמת גם בלא דעת נפש לא טוב, כי החוטא בשוגג בעל כרחו נפשו לא טובה היא מאיזה עון שעשה תחילה, כי מי שאין בידו עון, אין שוגג בא לידו. והלא דברים קל וחומר, מה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן – כידוע מכתה מקומות בש"ס – צדיקים עצמם לא כל שכן.

וזהו שאמר הכתוב: "**נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה**" – ותקשה, מהיכן באה לו תקלה זו, הלא אפילו בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן וכו'. לזה אמר: "**ועשה מאחת מהנה**" – שכבר עשה מאחת מהנה, והוא אשך הביאה לידו תקלת שגגה זו.

יתרון דעת

ערב פסח שחל להיות בשבת (ג)

ערב פסח שחל בשבת – זמן גאולה וישועה/ הגאולות בשנים קדמוניות חלו בער"פ שחל בשבת וקביעות זו מסוגלת ביותר לישועת ישראל ולהמשיך שפע לעם ישראל
"בניסן עתידין להגאל" – בגימטריא תשפ"ה. אכ"ר

וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות (מלאכי ג, ד). הפטורה זו אנו קורין בערב פסח שחל בשבת, ומסיימין 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא'. ובדרך פשוט נ"ל טעם הגון לזה, כי אנחנו בני ישראל, קווי ה' יחליפו כח, מחכים ומצפים לתשועת ה' על גאולתנו ועל פדות נפשנו בעת הזאת, אשר היתה מאז ומקדם עת גאולה וישועה, וכמאמר חז"ל (ר"ה א'). 'בניסן עתידין לגאול', על כן נפשנו חתה לה', ויסיף שנית ידו לקבץ נדחי עמו ישראל.

ואולם לפי זה, על כרחך הגאולה צריכה להיות בט"ו בניסן, כאשר היה בימי קדם עת רצון, והקבלה בדינו שאליהו יבוא לבשר את ישראל יום אחד טרם הגלות נגלות אלינו המורה צדק (עיי' תוס' י"ט סוף מ"ט ע"ה), ואם כן שיובאו אליהו בערב פסח, וכבר מובטח להם לישראל (עירובין מ"ג): שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים. אך כל זה בשאר ערב יום טוב, וטעמא דמילתא משום שישאל טרודין בהכנות שבת ויום טוב, מה שאין כן בערב פסח שחל להיות בשבת, שכבר מוכן הכל מערב שבת, יוכל לבוא בערב פסח. לכך קורין היום הפטורה זו ומזכירין בה ביאת אליהו, בא יבוא ברנה. מנחם ציון להרה"ק רמ"מ מרימינוב ז"ע (סעודת ליל שבת ער"פ שנת תקס"ה. עע"ש)

ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את המשכן (שמות מ, ב). הנה קביעות זה השנה, שנת תרל"ו, שהוא שבת ערב פסח, הוא דבר חשוב ויקר מאוד, כי גם גאולה העתידה תהיה בקביעות כזו, כאשר מבואר בשלש ב' הצדיק מהרמ"מ מרימינוב אשר לזה אומרים הפטורה 'וערבה' בשבת הגדול דוקא בשלש בו ערב פסח וכו'...

וכמו כן ניסית ישראל לארץ ישראל (בשנת ב' אלפים תפ"ט) היתה אז הקביעות שבת ערב פסח, כי ז' באדר מת משה (מגילה יג), וז' באדר היה אז ביום ו' ערב שב"ק, כמבואר בספר 'יערות דבש' (ח"ב דרוש יז), כי אי אפשר שיהיה ז' אדר בשבת, ומה שאמרו ז"ל (תוס' מנחות ל, ד"ה מכאן) אשר בשבת במנחה מת משה, היינו סליקת הנשמה לעילא ליום המעלות, אבל מיתת הגוף היתה יום מקודם, שהוא ערב שבת, היינו ז' אדר, עיי' בספר ה"ל. וכיון שכן, כשחל ז' אדר בערב שבת, ממילא חל יום א' דפסח ביום ראשון, ושבת היה ערב פסח, ועיין במסכת קידושין (לח).

וכמו כן הקמת המשכן, שהיה בחודש ניסן (שנת ב"א תמ"ט) ביום א' בו (שמות מ, ז), ואמרו בגמרא (שבת פז): אשר אותו יום נטל עשר עטרות, כי היה יום ראשון בשבוע, עיין בגמרא שבת. אם כן היה פסח גם כן ביום ראשון, ושבת היה ערב פסח.

הראיתי לפניך אשר קביעות כזו מסוגל לישועת ישראל, כי יתן השם ברחמי, אמן.
ודעו נא וראו אשר הסימן שאמרו ז"ל קריאת הפרשיות בהג' הפסח (מגילה לא) 'משך תורא קדש בכספא פסח במדברא שלח בוכרא', זה הוא דוקא כשהקביעות יום א' דפסח ביום ראשון בשבוע, כי לא בד"ו פסח, והקביעות הוא בימים אגה"ז. והנה כשהוא ביום ג' אז קורין בשבת חוה"מ 'ראה אתה', ולמה נתן הסימן 'פסל'. ואי ביום ה' אז קורין בשבת 'ראה', ולא 'קדש', והוא יום ג'. ואי כשחל בשבת אז קורין ביום אחרון שהוא שבת 'עשר תעשר', ולמה נתן הסימן 'בוכרא'. רק כשחל שבת ערב פסח אז הוא הסימן על צד הכוון. הרי דגם אצלם היה זה הקביעות לחשיבות, ועל זה יסודו הסימן.

אמרי נועם להרה"ק רבי מאיר מדויקוב ז"ע (ס"פ פקודי. וראה עוד בסו"ס 'אמרי נועם' ח"ג תשובה י"א שהאר"ק בעיני דברי הרה"ק מרימינוב ז"ע. ונע"ע במהש"א ובקרי ראם [פסחים יג], בצל"ח וב"פ עינים שם; שו"ת 'התעוררות תשובה' או"ח סי' ריא. ועיי' בס' 'בית פנחס' להג"ר פנחס הורוויץ זצ"ל ראב"ד קאסוב [פסחים יג]. מה שהאר"ק בזה. ועיי' בס' 'אם לבניה' להג"ר יקותיאל ארי קאמעלהאר זצ"ל [דף מגא:]. אריכות גדולה בזה, יע"ש)

... ולפי דבריהם הקדושים (ש-ל אביו הרה"ק ר"מ מדויקוב והרה"ק מרימינוב) יתכן שפיר דברי חז"ל שהתחלתו – "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין" (שבת קי"ה) – כי אי אפשר לחלו שתי שבתות ביחד, היינו יום הכפורים שנקרא שבת אינו חל לא ביום א' ולא ביום ער"ש, ורק כשחל ערב פסח בשבת אז הוי שתי שבתות ביחד, כי יום א' דפסח ג"כ נקרא שבת, כמו שטאמר (ויקרא כג, טו) "ממחרת השבת". וזה: "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות – מיד נגאלין", היינו, שהגאולה תהיה בשנה שיש בה ב' שבתות ביחד. **עטרת ישועה להרה"ק ר"י מדויקוב ז"ע (מועדים, שבה"ג אות יא)**

בהפטרה "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" (מלאכי ג, ד). יש לומר – ימי עולם – שתחלת חינוך המשכן היה ביום שנטל עשר עטרות, ביום שנברא בו העולם (שבת פז). לומר שחביב כביראת כל העולם. וכן יו"ט א' של פסח בשעת כניסתן לארץ, שהוא פסח גלגל, היה ערב פסח בשבת, ויו"ט ראשון ביום ראשון. וכן היה יום נשיאותו של הלל, במעשה דבני בתירה ריש פרק אלו דברים (פסחים סו).

בערב פסח שחל להיות בשבת. והיינו משום שאותו דבר היה סיבה להחזיר קרן מלכות בית דוד למקומה, כן כתב ב'עשרה מאמרות', יען כי בבית שני המליכו הכהנים, ושוב נתגלגל להורודוס ובניו, והעלימו עינם מפסוק (בראשית מט, י) "לא יסור שבט מיהודה", על כתב רמב"ן פרשת ויחי. על כן ראו חז"ל להחזיר עטרה למלכות בית דוד, על ידי נשיאת התורה, הלל ומשפחתו. וזה ה"י סיבה, על ידי ערב פסח שחל להיות בשבת, **העלה הלל מבבל ומלך עליהם.** ועל דרך מליצה אמרתי: "מעלה נשיאים מקצה הארץ" (תהלים קל"ה, ז) מבבל עלה ונעשה נשיא. ועל כל פנים היה בערב פסח בשבת, אשר מזה נראה, שזמן כזה ראוי לגאולה יותר, שהוא יום שנבראו בו שמים וארץ והעולם. על כן אמר –

"וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם" – דייקא, כימים שנברא בהם העולם כשנים קדמוניות, כמו שהיה בשנים קדמוניות, כ"ל

דורות חתם סופר (ח"ב דרוש לשלל הגדול תקפ"ח ד"ה בהפטרה וערבה)

ש'בת ערב פסח – הראשי תיבות: שפ"ע. רמז כשחל קביעות כזה בקל להמשיך שפע לעם בני ישראל.

עטרת ישועה (ליקוטים לפסח אות א)

יומא דנשמתא

הגה"ק רבי יעקב שמש מפראנקפורט - דמיון זי"ע יומא דהילולא ז' ניסן (תקמ"ה)

דבלה בארקה, וקראו לפניו הי חסיד הי עניו, בן של קדושים, חכם חריש, נזר החכמים, צדיק תמים, חבל על השמ"ש הגדול וחבל על דאבדון ולא משתכחין, ונספד בהספד גדול מהני שני גדולי הדור הי"ה הגאון אבי"ד [בעל היהפלאה] והר"י [רבי נתן מאז] נ"י לצנח" (ס).

מצבת קדשו השתמרה בבית החיים העתיק בפד"מ, ועליה חרות: "פי"ט הי"ה הגה"ק המפורסם מה"ג רבי"ד ואבי"ד דקלויז כמחור"ר יעקב בן כ' טעבלי שמש זצ"ל, נפטר ונקבר עשי"ק זי"ן ניסן תקמ"ה לפ"ק, צום שווארצין הערמן. הוא הי איש חי ורב פעלים, הרביץ תורה בכל פנות וגבולים, העמיד תלמידים דיינים ורבינים, הגן דלים ותמך אביונים, בחורים ולומדי תורה בו מצאו עזרה, אך דין תמיד לא איש לרעהו, אהב שלי ורדפמו, שגא את הרבנות, מרס בצע ובכל מחמדי זמנית, אתו שנה המעלות הנאותים, תורה ועבודה וגו"ח עם החיים והמתים, כנה עסק יום ולילה, הי עניו כהלל...".

הרי עוד מתיאוריו שהונחו לזכרון עולם בספר זיכור: "זיכור אלקי" שנתת הגה"ק המפורסם נ"י מאור הגולה הראש ב"ד אבי"ד בקלויז כמחור"ר אברהם יצחק יעקב בן כמר ישראל דוד טעבלי שמש זצ"ל, אשר היה כל ימיו חרד לדבר הי ומתאמץ בעבודתו, הגה יומם ולילה בדתו, ויט שכמו לטוב על תורתו... אתו שנה המעלות הנאותים, תורה ועבודה וגמ"ח עם החיים והמתים, מימח אלקים ואנשים... בחתברא דגמ"ח היה נמנה, לפניו דרש מדי שנה בשנה, קי"ן טעמים במקרא ומשנה, גמרא ואגדה, חתם תורה בלימודה, גם היה מוכתר בחכמתו בעינות, כמו חכמת התקדק והמסורות, בידו נמשרות... הצנע לכת עם אלקים, וכל משעיו לשם שמים... ומתחלת ועד סופו עמד בצדקתו, גם לעת זקנתו, אשר הוכיח הי אותו ביסורים שמים, וחללים נאמנים, קיבל באהבה צערות, והתחוק כארי לעשות רצון יוצר שמתו, לכשרו משמרתו ולעבוד דמיון... והי נקרא בפי כל אדם הידין מהור"ר יעקב שמש צום שווארצין הערמן, ודירתו היתה כעת בקלויז של המפורסם מהור"ר שמעון ווערטהיים זצ"ל".

באותה שנה חש העולם בהתלקות כמה מענקי התורה כמו הישאנת אריה ורבי שאול הלוי מנא, ומספידים אחרים כרכו יחדיו את האבות הגדולים, ביניהם רבה של קארלסרוה הגי"ר ידידיה גי"ה ווייל זצ"ל שקונן בהספדו (עריץ בתי, צו"ט קובץ ימוריה, ג' מה עמ' יז): "אברהם בבכי על אותם תלמידי חכמים שאנתו עוסקים ופסידים, שהיו מעמידים תלמידים הרבה ועוסקי תורה בחריפות ובקיאות, אנשי השם קרואי מועד הי"ה הגאון אריה דבי עילאה מהור"ר ל"ב אבי"ד מיץ... ואחריו שהוא קרוב למקומנו הגדול אשר תורה ויזרח מאור הננים עיר ואם בישראל ותלמידים כיעבץ מושלם במעלות מרובות מהור"ר יעקב שמש הכ"מ שהיה חד מויש דבי דינא בק"ק פד"מ רב בקלויז שם ושומו הטוב הלך בכל המדינות...".

כן תפסדו הגי"ר אלעזר קאליר זצ"ל אבי"ד קעלויז בספר י'חות יאיר חדש' (פראג תקי"ב, דף קל): "... על הני שופרא דבלעי בעפרא, ודאי קא כבינא, ווי חסרא ארעא כל הני צנא, מלא ספרי וספרא, וכולא תלמודא... ובחדש ניסן השמ"ש יצא אל הארץ הגיאנו לנו ידעה מקי"ק פ"ב זמיון מפורסמת הגאון חרפי ובקי וישא דדיינא, המפורסם לשבח כאחד מן הגדולים בכל פינה, כמ"ה יעקב שמש, קורא אני חבל על השמש הגדול בתורה ויזרח מאור הננים מן העולם ושקעה שמש שלא בזמנה...".

מפורשיו ויחידותיו לא נותרו לו כל אדם מעט מזער בתוך כתבי תלמידיו ושומעי לקח, מהם פורסמו בכמה קובצים תורניים (ראה ימוריה, ג' מה עמ' יז; י"ב: "כרם שלמה", ג' על עמ' ח-ט; "ירושלמי", ספר ד עמ' טז-ט), וכן מוזכר פסק דינו בהלכות פדיון הבן בספר "בית אהרן" (הגי"ר אהרן פולק זצ"ל, פד"מ תרי"ן, מבוא עמ' III).

זכותו יום עלינו כל ישראל, אמן

1. השם 'שמש' הפך לשם משפחה משום כהונתם של ראשי המשפחה כששנים בקהלה (מתוך מאמרו של הר"ג ר' יהודה אהרן הלוי הורוויץ שליט"א, ב'ירושלמי', ספר ד עמ' פה).
2. כידוע בכל ימי דתנו, שנתהקקה הקהלה ספר זכרון שבו שבו ושמנו שמות הנפטרים והאריך פטירתם, לצד תיאור שבחם ומעלתם.
3. חיידו זה מובא גם לקמן בחי' גיטין (נה: ד"ה מא' דכתיב, וד"ה אשרי אדם); וכן בחי' פסחים (ק"ג: ד"ה רב נתן); 'תורת משה' (ח"ב, פ"ב משפטים, דף מט: ד"ה י' תהא), וראה במבוא 'קריית סופרים' על חתימי בארשית, עמ' ט-ט; ושם בעמ' צ, בהגהות 'שער יוסף', שהגר"ן שטערן זצ"ל קובע כמעט בוודאות שמה שכתב מן החתיים על זמאר בני מערבא "מצא או מוצא" מאשר שם "מרב" מורי זצ"ל" כוונתו לרבי יעקב (וראה עוד ב'מוריה', ג' מה עמ' צ - מכתבו של הגי"ר יצחק ישעי' ווייס שליט"א אבי"ד הוא אחיעזר ב"ב).
4. בהרבה קהלות באשכנז בספרד נהגו לומר את המזמורה ל'דוד ברוך' ולמונח שבגנין בצאת השבת סמוך לחשיכה, ונרמזה תפילת ערבית, והוא מנהג עתיק יומין. יש שייחסוהו ליגנון הלויים בבית המקדש, יש שהקדימו ביותר ליגנונו של דוד המלך בעת שיצא למחנה.
5. היא העיר הלימנזספעלד, שריתה לא מקום מושב ליהודי וירצבורג כשעדיין לא הורשו היהודים להתגורר בוירצבורג עצמה.
6. ממילת "הרינו כפרת משכבו" משמע אולי שגם הגר"ש ווייל זצ"ל היה מתלמידיו.

מאת: הר"י ר' ישכר בעריש ווייס שליט"א

אחד מרבותיו של החתם סופר זי"ע היה הגה"ק רבי יעקב שמש זי"ע, מגאון ארץ אשכנז בתקופת פארה, אשר ישב על מדין בעיר ואם בישראל פראנקפורט-דמיון יורת מעשרים שנה, והיה "גאון עצום ומובהק, איש אלקים קדוש, מאס ברבנות ולא קיבל בחירת קהל ווירצבורג לאבי"ד. מבית מדרשו יצאו רבנים גדולים ומובהקים, הניח בכתב יד קדשו כמה חיבורים, עניו כהלל, ומאס בכל ממחדי עולם הזה" (מליצא אש, מלואים לחודש שבט, אות שכן).

במלואת מאותים וארבעים שנה לפטירתו נעלה זכרו קדוש באפס מעט ככל אשר תכיל היריעה בס"ד.

השמש בגבורה:

גם שימש כאחד מחברי הבית דין של הראב"ד הגאון רבי נתן מאז זצ"ל, ותקופה מסויימת אף בתור ראב"ד, "דן דין אמת לאמתו בין איש ובין רעהו, אוהב שלום ורדפיהו, כקטן כגדול ישלחנו, כולם עצה יבקשו ממנו, ורצוי לכל אחיו ימצאנו, וברפת לבחורים ולומדי תורה, היה אהבתם בלבו חקוקה ושמורה, וכאשר בת עין נצורה, תמלד יחבבם, על כתפיו ישאם, נבנשו ובמאודו יכבדם..." (מתוך הימיוברוד' הגי"ל).

הגר"ן מאז זכירו בספרו 'בנין שלמה' (עמ"ס סהדרין עב): "וחברי הידין התורני המופלא והמופלג מהור"ר יעקב שמש נז' השיב לי... והשבת לי ע"ז דתירוף שלו ראוי להתקבל". בתקופתו שימשו ברבנות העיר הגאון רבי אברהם אביש - בעל 'כתב הברס', ואחריו רבי פנחס הלוי איש הורוויץ - בעל היהפלאה, ועם חכמיה נמנו אז גדולים רבים ומפורסמים. מהגדולים שבחברה מופלאה זו היה רבינו יעקב שמש, אשר בנוסף לגדולתו בתורה היה נודע לאיש קדוש ומופלא בחכמה ונהוג, ונחשב ונרמז בתורה הגדול בעירו בהודו שיעורים רבים בבתי מדרשות ובחברות שונות שבעיר, שיעורים שמששכו את לב שומעיו בשלוותם ובבהירותם, בד בבד עם עדינות והפעתו הפשוטה ולשונו השוק לכל נפש (ראה יבני פרנקפורט, 149).

לפניו תיאור יפה מאותה תקופה בספר 'יחוט המשולש' (דראהביש תרס"ח, דף קג): "העיר פד"מ היתה בעת ההיא מלאה חכמים וסופרים גדולים וקטנים אשר ידם היתה תקיפה בכל עניי כבדת התורה הן בגולה והן בסתר, ונזכיר בשם רבי אברהם מהם הי"ה הגאון מה"י יעקב משה טעבלי שייאר אבי"ד מייניץ אבי הגאונים מה"י הירץ ומה"י מיכל זצ"ל, והגאון מה"י דוד שטריוס ז"ל אבי"ד פירטה, הגאון מה"י טעבלי שיפ"ר אבי"ד לאנדא, והגאון מה"י יעקב שמש רב"ד, הגאון מה"י נתן מאז רב"ד... וכנהה הרבה אשר שמשו ברבנות בקהלות ואשר לא זרחו שמשם רק בעיר מולדתם הנ"ל, והיא היתה עיר ואם בישראל עד כמעט לא נמצא דוגמתה".

הד לבקאותו בתחום התקדוק והמסורות, מביא החכם רבי שמואל חיים נויגאס זצ"ל בהקדמת ספרו 'שבעה משקין' (פד"מ תקל"ח, דף א): "אודיע את הראוי לדעת, איך פעם אחר פעם למצוא שבת, בשבת על מקומי בבית הכנסת ששבת המדרש הגדול פה המפורסם בשם קלויז, וסימניו נגינת לידוד ברוך' (תהלים קמז) כנהוג, קרא אלי אחד המיוחד היושב ראש לבית המדרש הגאון הי"ה הידין המפורסם המופלא והמופלג בחכמות המולדת ומדות כמהור"ר יעקב שמש נז"ק, וכן אמר לי: דע כי הוסיף אלה לך משמתי אמרך' שלח קי"ק ממרומי והוא שלח אצבע ודבר און בקרי וכתבי, כי המלה ההיא אם בתקשנה ככתוב בכל הספרים המדויקים המצאנה 'ק"ד' הכתיב ביו"ד והרבים והקרי בדלית סוגלה. והודיתי ולא בושתי לומר כי אין זאת אלא סירבא דלישנא דקניטנא בעל פי מקול דברים אשר שמעתי עם הי מעבירים במוצאי שבתות, ותמנות כתיבתו לא ראיתי כראוי בדיוק, ומעתה מומא דא עזובא. ושב שעת הכושר ידרים בעיניו כיונינו על אפיקי מים זו תורה וזה סחרו להפיק שריה החורים כשמש והוסיף ואמר אלי וכי... ע"כ דפח"ח" (עיי"ש בהמשך משי"כ המחבר ביאור נכון בזה, 'יואחר ימים מה מימי המעשה הרציני הדברים לפני כבודו הרמה ונענע לי בראשו").

בשנות תקל"ח-כ"ט, כשרעשה הארץ סביב פרשת הי"גט מקלויזא, תחס רבינו על אגרת רבני פראנקפורט, ובראשם האב"ד הגה"ק רבי אברהם אביש זצ"ל, בה הביעו את עמדתם לפסול את הגט, וכנגד דעת גדולי הדור שהכשירו (עיי' יאור הישר, אמטורסם תקכ"ט, דפ"ס ה, כג; יאור ישראל, קליווא תקל"ח, דף ד).

ובא השמש:

בשנת תקל"ח בערך, הוצעה לו משרת אבי"ד ווירצבורג והמדינה - שעמד באותם הימים באזור סמוכה הייצפעלד⁵ - אך מרוב ענותנותו לא נעתר למינוי, וכפי שמתואר ב'ימיוברוד': "... בכל קצוי ארץ נשמעת תהלתו, ומתאיים לשלות מימי תעודתו, כאשר שגם ע"ש יושבי קי"ק פעלד ומדינות ווירצבורק ומינוהו לאבי"ד ושחרו פניו, ושטחו כפים לפניו, לחסות אותם בכל כנפיו, ולרוב ענותנותו לא שת לבו אליהם למלאות בקשתיהם, כי מאס כל הכבוד המדומה, איך כסף נחשב למאומה, אבל פזרו לאביונים, ולעניים הגונים, אהב את המלאכה ושנא את הרבנות, ובכל מחמדי זמנית, היה בועט וגוער, רק לעשות רצון בורא לבו הבעיר".

ועקב הלך לדרכו בחצות ליל ו' עשי"ק ז' ניסן שנת תקמ"ה, ונטמן למחרתו 'בבני ואנקה, צעקה וזעקה, על שנת שופרא

רבי אברהם יצחק יעקב שמש זי"ע (נודע בשם "רבי יעקב ווייזני", עיי"ש משפחת אמו או עיי"ש משפחת חמוי בוויור) נולד בשנת תפ"ז בערך, בארבע רבי ישראל דוד טעבלי, בן רבי ישכר בער מורמיזיא, בן רבי דוד טעבלי, בן רבי יעקב שמש זי"ע. אמו היתה מרת שינכה בת הישיש רבי משה וויירמש, בן רבי גבריאל וויירמש, זצוק"ל (לפי ילמחא משה, מכון יש"ע עולם תשס"ד, עמ' תמב).

מרבותיו נודע הגי"ר שמואל זנוול אשכנזי זצ"ל שהיה אבי"ד במדינות קלויזא, ארשבורג ומיינשטר, ובסוף ימיו בעיר בונא, אצלו למד ביחד עם בנו הגי"ר אלחנן אשכנזי זצ"ל - בעל 'סדרי טהרה', וכפי שכתב בהסכמה לספר זה (שהחיל נגד רבי יהודה ליב אשכנזי זצ"ל, ברלין תקמ"ט): "ובריתו אתו כאשר הי עם אביו הגאון המנוח ז"ל אביו זקינו אדוני מורי רובי הגאון המנוח ז"ל זכותו יגן עלינו".

בקץ שנת תקי"ה קיים פרק האיש מקדש, וזה לפי הרישום בשער ספר שנשלח אליו ממתנה לרגל חתונתו מאת רעו רבי שמואל כהנא בן בעל הפתח ונחשע זי"ע: "מנחה שלוחה מהראי לזרון ומתנה להב"ח המופל' ומופלג המושלם, אורז בלום, נופך ספיר ויהלום, כל רז ממנו לא נעלם, חותן תמים למעלות ביום חופתו, על ראש שפחתו, רני ושמחה ליעקב"איש תם יושב אהלים כ"ש כהר"ר יעקב שמש חתן האלף והקצין התורני כ"ה גבריאל וויירמש יצ"ו, היום יום ב' ט' סיון תק"ה ל' פה קי"ק פ"ב דמיון יע"א, ממני הקי שמואל באמ"י הגאון מ' יעקב יושע נ"י אבדק"ק הנ"ל" (ותוספת לחתימה, ארץ אוטוגרפים וחתמות, ת"א תשי"ד, עמ' כב-כג; ויצילום שם מספר 4).

לימים נשא בויוו"ש את מרת פראדכה בת הקצין רבי יהודה זעלינמאן כהן פרנס ומונהיג בהאמבורג, בן הגבי רבי ישכר בער כהן מייסד קלויז בהאמבורג, וחתן חשר הגאון רבי שמעון ווערטהיימער קלויז. היא התייממה האלה בת שש, ובמות אביה ואמה לקחה דודה הגי"ר מאיר כהן אבי"ד הנובר ומשם עברה לבית דודה רבי אליהו אופנהיים מהאמבורג (חתן רבי ישכר בער כהן תני"ס), עד שנישאה לרבינו.

לאחר שנפטרה בעקבות לידה (שב"ב ק"ב שבת תקס"ו), נשא רבינו בויוו"ש את קרובתה מרת רבקה גנענדלה בת רבי אליהו אופנהיים (נפטרה ד' אדר ב' תקמ"ח. ראה יבני זכרון, פד"מ תרע"א, מספר 3128, 3959).

מתחילה התגורר בביתו בבית עתיק שנקרא 'שווארצער הערמאן' שנבנה בשנת ש"ס (מקור שם הבית הוא שופט בשם הערמאן שווארץ שגב ביתו זה לפניו, ודמותו היתה חרוטה על חזית הבית. במשך עשרות שנים גרו בו בני משפחת שמש, עד להריסתו בשנת תרמ"ח), והוא כונה על שמה "רבי יעקב שמש צום שווארצין הערמאן" (וכך חרות על מצבתו עם ציור בולטת מדמות השופט).

בשנת תקכ"ג נתמנה לרב קלויז בפראנקפורט לשש שנים. קלויז זה נוסד בשנת ת"מ על ידי הקצין ר' מנשה מאניס דארמשיטאט, ונתמנת מחדש בשנת ע"ה ע"י הגי"ר שמעון ווערטהיימער ובני משפחתו. בנין קלויז עמד ברובו היהודים בבית מספר 110 שנקרא 'צום וואראמבאד' (סודות הבית נשתמרו עד היום בתוך אולם הנבנה סמוך לביה"ח העתיק בבאטאסטראסע).

בשנת תקל"ח החליטו מנהלי קלויז שימשיך בתפקידו לשש שנים נוספות "לכבוד למדנותו ומדותיו התרומיות", וככה תהזיק במשנה רמה זו עד לפטירתו, כשתפקידו אושרה מחדש שוב ושוב בג' שנים (ורבני פרנקפורט, ירושלים תש"ב, עמ' 233).

בין כותלי קלויז "למד ולעמד וקיים, שגו ומתני שערון דרבנן נפשיש, תלמוד בבלי וירושלמי ספרא וספרי וכולא תלמודא, מילין מעליותא מתאמרין מני בי מדרשא, ושפעתי מתבדקי בעלמא, שמו נודע בשערים, אלפי אספון העדרים, תרות כותל של בחורים, עמו זוגיהם כאפרסת, לשמוע דבריו נבחת, וכצאת השמ"ש בגבורתו... ורבים הלכו לאורו, שמו מים מאור, ובאורו הראה אור לישרים, וספניו צופני החכמה אצלו היו מאושרים עד שהרביץ תורה בכל פינות ומצרים, והעמיד תלמידים בישראל מיהם דיינים ומהם רבנים..." (רישום בספר יזכור של פד"מ, הנקרא 'ימיוברוד', עמ' 588).

ואמנם רבים מגדולי הדור אחריו היו מתלמידיו, כשהנודע בהם הוא מרנא החתם סופר זי"ע, וכפי שאכן מזכירו בחידושי עמ"ס גיטין (א: ד"ה הנה): "ואכתוב מה שמעתי בעקני זה מפה אדמ"י הרב הגדול מ"ה יעקב שמש זצ"ל שהיה רב בקלויז ביהמ"ד הגדול בעיר מולדתו פראנקפורט דמיון".⁶

